

TALABALARNING PSIXOLOGIK BILIMINI OSHIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O‘RNI

Axmadjonova Shaxruza Jahongir qizi

**O‘zbekiston Jurnalistika va Ommaviy Kommunikatsiyalar universiteti
amaliy psixologiya yo‘nalishi 3 bosqich talabasi**

Annotatsiya

Mazkur tezisda zamonaviy axborot texnologiyalarining talabalarning psixologik bilimini oshirishdagi ahamiyati, imkoniyatlari va samaradorligi tahlil qilinadi. Psixologik ta’lim jarayonida raqamli vositalardan foydalanish orqali talabalarning bilim darajasini chuqurlashtirish, amaliy ko‘nikmalarini shakllantirish hamda mustaqil ta’limni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari yoritiladi. O‘rganish natijalari, ilg‘or tajribalar asosida ilmiy xulosalar beriladi.

Kalit so‘zlar: Axborot texnologiyalari, psixologik bilim, raqamli ta’lim, talaba, virtual resurslar, interaktiv dastur, masofaviy o‘qitish, media-psixologiya.

Kirish

XXI asrda ta’lim sohasining barcha bosqichlarida axborot texnologiyalarining joriy etilishi nafaqat o‘quv jarayonini modernizatsiya qilmoqda, balki psixologik ta’lim sifatini oshirishda ham muhim rol o‘ynamoqda. Ayniqsa, oliy ta’lim muassasalarida tahsil olayotgan talabalarning psixologik bilimini oshirishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalaridan oqilona foydalanish zaruriyati ortib bormoqda. Raqamli platformalar, onlayn o‘quv resurslari, psixodiagnostik vositalar talabalarning bilim olish jarayonini interaktiv, qulay va samarali shaklga keltirmoqda.

Mazkur ishda axborot texnologiyalarining psixologik bilimlarni egallash, tahlil qilish, qo‘llash va mustahkamlashdagi o‘rnini ko‘rib chiqamiz. Shuningdek, talabalarda o‘z-o‘zini anglash, refleksiya qilish va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishda IT vositalarining roli tahlil qilinadi.

Psixologik bilim va uning ahamiyati

Psixologik bilim – bu inson psixikasining qonuniyatlarini, xatti-harakat motivlarini va ruhiy holatlarini tushunishga yordam beradigan nazariy va amaliy bilimlar yig‘indisidir. Oliy ta’limda bu bilimlar nafaqat psixologiya yo‘nalishida tahsil

olayotganlar uchun, balki pedagogika, tibbiyot, jurnalistika, boshqaruv kabi ko‘plab sohalar uchun ham zarurdir.

Psixologik bilimlar yordamida talaba:

- o‘zini va boshqalarni chuqurroq anglaydi;
- shaxsiy va ijtimoiy muammolarni yechishda konstruktiv yondashuvni qo‘llaydi;
- jamiyatda muvozanatli, madaniyatli va empatik shaxs sifatida shakllanadi.

Axborot texnologiyalarining imkoniyatlari

Axborot texnologiyalari bugungi kunda turli shakllarda psixologik bilimlarni uzatish va egallashda keng qo‘llanmoqda. Jumladan:

-Multimedia taqdimotlari – vizual va eshitish kanallari orqali bilimni samarali yetkazish;

-Psixologik testlar va diagnostikalar – onlayn tarzda o‘z-o‘zini tahlil qilish imkoniyati;

-Virtual laboratoriyalar – ruhiy jarayonlarni modellashtirish;

-Masofaviy ta’lim platformalari – psixologik kurslar va ma’ruzalarni istalgan vaqtda o‘rganish;

-Mobil ilovalar – stressni boshqarish, meditatsiya, motivatsiyani oshirish vositalari;

-Virtual haqiqat (VR) – real hayotiy vaziyatlarda psixologik yondashuvlarni sinovdan o‘tkazish.

Talabalar uchun psixologik bilimlarni IT orqali o‘rgatish uslublari

a) Interaktiv metodlar:

-Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams platformalarida test, forum, viktorina orqali psixologik savodxonlikni oshirish.

-Kahoot, Quizlet kabi vositalar yordamida o‘quv jarayonini qiziqarli qilish.

b) Amaliy mashg‘ulotlar:

-Simulyatsiyalar orqali empatiya, stressni boshqarish, ijtimoiy muloqotga doir ko‘nikmalarni shakllantirish.

-Real hayotiy misollar asosida holat tahlillari.

c) Multimedia ta’limi:

-Video darslar, psixologik intervyular, TED Talks orqali mavzularni jonlantirish.

-Turli animatsiyalar yordamida psixologik model va nazariyalarni tushuntirish.

Axborot texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari va muammolari

Afzalliklar:

- Mustaqil o‘rganish imkoniyati;
- Qulaylik va moslashuvchanlik;
- Ko‘rish, eshitish, o‘zaro muloqot qilish orqali bilimni chuqurlashtirish;
- Talabada mustahkam motivatsiya va ishtirokchilikni shakllantirish.

Muammolar:

- E‘tiborning tarqoqligi va ortiqcha ma‘lumotlar oqimi;
- Internetga bog‘liqlik va texnologik charchoq;
- Tanlangan resurslarning ilmiy asoslanganligi kafolatlanmasligi;
- Har doim ham o‘zaro bevosita muloqot o‘rnini bosa olmasligi.

Xulosa

Talabalarning psixologik bilimini oshirishda axborot texnologiyalari ajralmas vositaga aylanmoqda. Zamonaviy ta‘lim tizimi shaxsga yo‘naltirilgan, moslashuvchan va texnologik bo‘lishi zarur. IT vositalari orqali psixologik nazariyalarni samarali o‘rgatish, amaliy mashg‘ulotlar orqali chuqurroq anglash imkonini beradi. Biroq bu jarayonda ilmiy asoslangan, tanlangan, sifatli raqamli resurslardan foydalanish zarur. Kelajakda psixologik ta‘limda media-psixologiya, sun‘iy intellekt va raqamli pedagogika o‘rtasidagi integratsiya yanada muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Abdullaeva, G. (2021). Pedagogik psixologiyada axborot texnologiyalari. Toshkent: O‘zR Oliy ta‘lim vazirligi nashriyoti.
2. Kadirova, M. (2020). “Psixologiyada virtual ta‘lim metodikasi”. Ta‘lim innovatsiyalari jurnali, №2.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–2909-son qarori. “2017–2021-yillarda axborot texnologiyalarini rivojlantirish strategiyasi”.
4. Mayer, R.E. (2014). The Cambridge Handbook of Multimedia Learning. Cambridge University Press.
5. Kozma, R. (2005). “Technology and Classroom Practices: An International Study”. Journal of Research on Technology in Education, Vol. 38(1).